

XXX. Medzinárodný festival horských filmov

SPRAVODAJ

Piatok 14. 10. 2022

číslo 3

Pavol Barabáš a jeho Horský vodca

V piatok v súťažnom bloku o 18.00 h budú mať diváci na popradskom festivale horských filmov možnosť pozrieť si premiéru filmu z dielne pravidelného festivalového host'a Pavla Barabáša. Viac o jeho novom filme Horský vodca, ale aj o jeho tvorbe sa môžete dozvedieť v nasledujúcom rozhovore.

Mohli by ste v krátkosti divákovi predstaviť svoj nový film?

Horskí vodcovia sú súčasťou tohto nášho čarovného sveta tatranských štítov. Ich zmysel je v pomáhaní splniť sny a túžby ľuďom, pre ktorých by boli najvyššie končiare Tatier nedostupné. Za týmto remeslom sa však neskrýva len sloboda, romantika a dobrodružstvo. Vo filme Horský vodca som sa snažil predstaviť toto náročné povolanie. Organizované vodcovstvo v Tatrách si v roku 2023 pripomenie už 150 rokov od svojho vzniku. Poslanie tatranských vodcov sa v podstate ani dnes nezmenilo. Skoro denne sprevádzajú ľudí na štíty Tatier. Ich práca vyzerá romanticky, ale film je aj zamyslením, či je to skutočne tak.

Na čo ste sa zamerali vo svojom filme, sú to skôr konkrétne príbehy, alebo predstavenie horského vodcu ako povolania?

Portrét osobnosti sa tvorí ďaleko ľahšie. Zhostiť sa úlohy vytvoriť pohľad na nejakú profesiu, komunitu ľudí, v tomto prípade na remeslo horského vodcu, u ktorého by sa dalo skôr povedať, že ide o akési poslanie, je náročnejšie. Potrebujete si vypočuť veľa pohľadov a názorov, prejsť mnoho túr, mnoho štítov, zažiť rôzne situácie, aby ste mohli poskladať mozaiku, ktorá by vystihovala toto povolanie. Aby ste zachytili, aké sú klady i mínusy. Nie všetci s výsledkom budú súhlasiť.

Ako ste vyberali horských vodcov na spoluprácu?

Keďže ide o naozaj staré remeslo, dôležité bolo, aby bol zastúpený pohľad od najstarších horských vodcov, ktorí venovali tomuto povolaniu celý život. Spomenul by som Pavla Rajtára, ktorý sa zaslúžil o vstup slovenských horských vodcov do UIAGM, čo je Medzinárodná asociácia horských vodcov, Jara Michalka, ktorý vo veku 66 rokov ešte stále vedie aj ťažké lezecké túry, Mareka Trávníčka, s ktorým som prežil v horách naozaj dosť a prešiel asi najviac túr, ďalej nielen vodcu, ale aj leteckého záchranára Janka Kořínka, ktorý sa z nadvhľadu pozerá na mnohé chyby návštevníkov Tatier. Počas služby sa stretáva s rôznymi nešťastiami, bohužiaľ končiacimi i smrťou, a Denisku Šulcovú, ktorá v období nakrúcania práve končila aspirantúru na profesiu horského vodcu.

Ako dlho prebiehalo natáčanie?

Priznám sa, že už dávnejšie som sa pohrával s myšlienkou urobiť film o horských vodcoch. Začal som ho natáčať už v roku 2011, ale nakoniec som ho zmenil na 6-dielný seriál Príbehy tatranských štítov, čo bol seriál aj s horskými vodcami, ale o histórii zdolávania jednotlivých tatranských štítov. Vtedy som sa nevedel ešte dostať do hĺbky tohto povolania, tak ako by som chcel. Horskí vodcovia sú jedinci, ktorí neradi púšťajú niekoho pod kožu, lebo ak chcete vodiť v horách, potrebujete byť veľmi silná osobnosť. Vodca musí pôsobiť ako autorita, ktorá pri vykonávaní svojej nebezpečnej práce sa vo všetkom musí spoľahnúť len a len na seba.

Máte už nejaké plány na nové projekty do budúcnosti?

Trochu sa vzdialim z Tatier do sveta. Pracujem na najväčších divokých riekach sveta. Prednedávnom som sa vrátil z amerického Grand Canyonu, kde sme
(pokračovanie na strane 2)

Fascinujúci príbeh slovenskej bežkyne

Slovenský filmár Viliam Bendík je dlhoročným účastníkom MFHF. Predstavil tu už filmy ako napríklad *Kroky na hrane*, *Nájdem odvahu* alebo *Igor Bazala*. Tento rok sa do festivalu zapojí už po šiestykrát s krátkometrážnym filmom *Sama na ceste*.

Jedným z hlavných motívov, ako aj pri ostatných jeho filmoch, je ultrabeh a samotní bežci. Tento film naruša zaužívaný vzorec autora, keďže všetky jeho predchádzajúce filmy mali okrem športovej tematiky aj prepojenie s určitou historickou udalosťou. Historické pozadie pri tejto snímke však absentuje. Viliam Bendík opisuje tento film ako portrét bežkyne Sone Kopčokovej. K vzniku sa viaže zaujímavý príbeh, keďže tento film nebol vôbec vopred naplánovaný: „*Jedni moji*

kamaráti mi zavolali, že nejaká bežkyňa ide dokončiť Cestu SNP na Devín „unsupported“ a že bude mať rekordný čas. Požiadali ma, či by som nemohol jej príchod do cieľa natočiť. Náhodou som mal vtedy čas, tak som súhlasil. Ešte som jej vravel, že jej z toho spravím takú 10-minútovú upútavku na pamiatku. Lenže keď som sa dozvedel, čo je Soňa zač, tak som jej zavolať s tým, že by som o nej aj rád natočil film, lebo jej príbeh je tak fascinujúci.“ Soňa Kopčoková je majsterka sveta a Európy v body fitness, bežkyňa a matka troch adoptovaných detí. Do svojich filmov vkladá Bendík vždy hlbšie poslanstvo, v tomto prípade je poslanstvom nezlomnosť človeka, ale aj životné poslanie matky. Film sa sústreďuje viac na Soninu osobnú stránku ako na jej obdivuhodné športové výkony a vďaka tomu je to príbeh, ktorý sa divákovi „zaryje pod kožu“. Tento film môžete na festivale vidieť v sobotu v bloku od 12.00 h. (Klara)

Pavol Barabáš a jeho Horský vodca

(dokončenie zo strany 1)

sa 21 dní plavili v divokej rieke Colorádo a aj z týchto záberov bude nový film *Veľký kaňon*, ktorý diváci uvidia budúci rok na festivale.

Ako sa pripravujete na natáčanie filmu, máte konkrétny scenár, ktorého sa snažíte držať, alebo vaše filmy vznikajú skôr situácie?

Prvotný scenár je nutnosť, podľa neho sa začínam pripravovať na nakrúcanie, ale situácie v horách, či na expedíciách sa môžu každú chvíľu meniť. Neviete, aké bude počasie, či vám vrcholy zakryje hmla, alebo príde dážď, či fujavica, ako sa vo vyhrotených situáciách budú správať ľudia. Aj nakrúcanie vo Vysokých Tatrách môže byť jedna veľká neznáma a nemusí sa to týkať len počasia. Tie príbehy sa v horách tvoria. V tom je práve dokumentárny film krásny, že zachytávajú realitu. Ja nenakrúcam hrané scény, preto aj výsledok býva úplne iný ako prvotný scenár. Našťastie.

Najčastejšou tematikou vo vašich filmoch sú hory a príroda, mali ste k nim taký dobrý vzťah už od detstva? Už na základnej škole som vstúpil do horolezeckého oddielu JAMES a ako 16-ročný som začal s nosením

na Zbojnícku chatu, takže pre mňa boli Vysoké Tatry a lezenie súčasťou dospievania. Tu som sa formoval a tu som chcel vždy byť, žiť a tvoriť.

Čo sa vám ako pravidelnému hosťovi na festivale horských filmov páči?

Na tento festival som prihlásil už okolo 40 filmov, ale filmy, ktoré som robil pred skoro 30 rokmi, by dnes už neuspeli. Kvalita filmov, filmárov i tohto festivalu sa z roka na rok zvyšuje, prichádzajú nové zaujímavé témy, mladí filmári s novým videním, postupmi i technológiami, náročnejší sú i diváci. Všetci sa takto navzájom posúvame, i ja, i ľudia okolo mňa, ale aj celý festival, preto má zmysel a nikdy hádam nezanimkne.

Ste viacnásobným držiteľom Grand Prix, trúfate si na výhru aj tento rok?

Režisér je vlastne posledný človek, ktorý dokáže zhodnotiť svoj film, lebo nemá šancu vidieť ho po prvýkrát tak ako divák. Vždy pri premiére s malou dušičkou očakáva, ako ho vôbec prijím diváci. O to viac ho potom poteší potlesk na konci premietania. To je aj ten dôvod prečo robíme filmy a chodíme na festivaly. (Petra)

Martina Grmolenská: „Verím v silu ľudského kontaktu“

Česká fotografka a cestovateľka Martina Grmolenská je jednou z trojice porotkýň, ktoré na tomto festivalovom ročníku hodnotia súťažné filmy. Ako sa cíti v tejto úlohe, aj o jej nadšení pre fotografiu hovorí v nasledujúcom rozhovore.

Ako ste sa našli v úlohe festivalovej porotkyne?

Musím povedať, že po počiatočnom ostychu, ako pristúpiť k hodnoteniu filmov, ma to doslova pohltilo. Fotografujem, píšem, občas s kolegami fotografmi riešime tzv. storytelling pri skladaní fotografií na výstavy alebo do kníh. A film je to všetko dohromady. Musí byť pre mňa vizuálne zaujímavý, musí mať dobre poskladaný príbeh, hlavná postava musí byť pekne vykreslená. Vlastne jednu vec si uvedomujem, že mi trošku chýba, a to hodnotenie samotných športových výkonov, ktoré sú nedeliteľnou súčasťou mnohých súťažných filmov. Neposúdim, aký ťažký bol daný prvovýstup alebo prvozjazd. Ale možno je to tiež také moje plus ako porotkyne, že to vidím čisto ako film.

Ste fotografka, cestovateľka, skúšali ste aj film?

Párkrát som na fotoaparáte spustila aj natáčanie, ale bolo to iba kvôli rýchlemu dokumentu. Filmové ambície vôbec nemám. Ja milujem práve to zastavenie okamžiku, ktoré umožňuje fotografia. Divák si môže domýšľať, čo bolo predtým, než som stlačila spúšť fotoaparátu a čo nasledovalo potom. Ten fakt, že je niečo otvorené, nevy povedané, mi veľmi vyhovuje. Aj pri filmoch mám rada, keď na konci zostane priestor pre fantáziu diváka.

Ako si vyberáte svoje cestovateľské ciele?

Mám rada autentické miesta s ľuďmi, byť tu a teraz. Nech sú to horali v Arménsku alebo komunity vysoko v Himalájach, Masajovia v Afrike alebo Collahue v Peru. Chcem zachytiť to, čo sa tam práve deje, bez príkras a starosvetkého vracania sa do minulosti. Masajovia pod Kilimandžárom jazdia na motorkách a do toho sú stále veľmi pyšní na svoje stáda dobytky. Arménsky pasák v horách, ktorý v šesťdesiatom ôsmom v rámci vojsk Varšavskej zmluvy došiel až do Sokolova, dnes už nenosi koženú vestu, ale flanelku a z jej kapsy mu vykukuje mobil a tak podobne.. Instinktívne sa

vyhýbam veľkým mestám a ľadové a kamenné planiny bez ľudí tiež nie sú prioritne v mojom hľadáčku. Jednoducho mám rada ľudí. Avšak hory a kaňony, tie milujem.

Ako sa vám darí skĺbiť cestovanie s rodinným životom?

Ťažko, ale dá sa to. S manželom sme sa brali, keď mali deti dva roky a to som sa rozhodla, že začnem znovu cestovať. A od tej doby si robím srandu, že sme mali krásnu svadobnú cestu – on šiel na Filipíny a ja na Kubu. Myslím si, že je to najmä o tolerancii a pochopení. Partner, ktorému cestovanie a fotografovanie nič nehovorí, by to asi ťažko chápal. Deťom je už dvanásť, tak dúfam, že moju občasnú neprítomnosť berú. Keď boli dvojčatá malé, nikto ich nechcel opatrovať na nejakú dlhšiu dobu, tak sme s manželom cestovali na striedačku. A tak to zostáva dodnes. Veľa ciest ale už absolvovali s nami. Iba občas od nich počujeme, či by sme nemohli ísť na týždeň na all-inclusive, iba tak váľať sa pri mori, tak ako ostatní spolužiaci.

Majú nejaké miesto vo vašom živote aj naše tatranské končiare?

Tatry sú miestom mojich prázdnin s rodičmi, Tatry a Zemplínska šírava. Prechod Nizkých Tatier patrí k mojim krásnym spomienkam z mladosti. Ale asi vás prekvapím. Vo vašich končinách vždy obdivujem gotické stavby, vyštudovaný historik umenia sa vo mne skrátka nezaprie. Kostol v Spišskom Štvrtku, krásne fresky v Kostole sv. Egídia v Poprade... Máte tu všetko – krásne hory, nádherné pamiatky, rada sa sem vraciam.

Popradský festival slávi tento rok 30. výročie. Čo by ste mu zaželeli do ďalších ročníkov?

Veľa sil organizátorom a po covede návrat ľudí do sál. Tak nejako sme si zvykli, že všetko sa dá urobiť a vidieť na diaľku a že kontakt vlastne nepotrebujeme. Ja ale verím v silu ľudského kontaktu. Keď sa stretnú akákoľvek komunita, či už sú to fotografi, horolezci, filmári, cestovatelia, vždy dôjde k rýchlemu a nečakanému obohateniu všetkých. Hovorím tomu sociálna dynamika. Niečo človek uvidí, niečo si vydiskutuje, cibí si názory, vkus, spoločne sa lepšie hľadajú nové cesty. Festivaly sú vždy takým pozitívnym odrazovým mostíkom k ďalším cieľom, filmom, projektom. Tak nech sa aj tomuto projektu naďalej darí. (mna)

Zmena piatkového programu

Ako už asi zaiste viete, hlavná hostka festivalu nepálska horolezkyňa Maya Sherpa z vážnych osobných dôvodov musela svoju cestu na popradský festival zrušiť. Besedu s ňou, ktorá bola naplánovaná dnes na 18.00 h, veríme, že budeme môcť zrealizovať na niektorom z ďalších ročníkov.

Piatkový blok o 18.00 h začne premiérou filmu Pavla Barabáša Horský vodca. Po nej zostaneme v tatranskom vodcovskom duchu a o úskaliach tohto povolania budú v rámci Večera horských vodcov hovoriť niektorí z protagonistov nového Barabášovho filmu.

• Autorom grafického motívu plagátu jubilejného XXX. ročníka MFHF je už dobre známy Marcel Kupko. Ústredný motív dizajnu znázorňuje „fragment pohoria“ ako jeden z určujúcich symbolov prírody s istým podielom filozoficky vhodne ladenej mystiky i dramatického tajomna zároveň. Zachycuje nefašovanú radosť z objavovania nových zážitkov a úspešného absolvovania jedinečných ciest. Nabáda na vnímavé pozorovanie dychberúcich prírodných scenérií. Tieto pojmy a ich

dosiahnutie v čase a priestore vizuálne znázorňujú malé svetielka symbolizujúce aktívnu prítomnosť človeka.

PROGRAM

(piatok 14. 10. 2022)

Veľká zasadačka MsÚ Poprad

15.00 Projekcia súťažných filmov

Po červenej domov

Neúspešný prechod Cesty hrdinov SNP ako úspešné putovanie za poznáním.

Bicykel a Badile

Rekonštrukcia Buhlovej cesty na Pizzo Badile.

18.00 Projekcia súťažných filmov

Horský vodca

Čo všetko sa skrýva za tradičným remeslom horského vodcovstva vo Vysokých Tatrách?

Večer horských vodcov.

Beseda bude plná krásnych hôr, zaujímavých hostí a príjemného rozprávania o jednom z najzaujímavejších povolání.

21.00 Projekcia súťažných filmov

Kráčať v oblakoch

Rekordný highline prechod medzi dvoma teplovzdušnými balónmi.

Nie si v tom sama

Horská vodkyňa sa spamätáva zo straty priateľky, ktorej vezme život lavína.

Skala a cesta

Na bicykloch za najznámejšími stenami Švajčiarska.

Chlad a tma

Traja lezci, čas pandemických zákazov vychádzania a jedna skala.

Údolie svetla

História horolezectva na stenách v údolí Sarco s protagonistami ako Ondra, Manolo, Messner...